

אחדות

האיחוד הלאומי

וכן אתה מוצא שאין ישראל נגאלים עד שיהיו אגודה אחת, שנאמר "בימים ההמה ובעת ההיא נאם ה' יבואו בני ישראל המה ובני יהודה יחדו", ואומר "בימים ההמה ילכו בית יהודה על בית ישראל ויבואו יחדיו מארץ צפון", כשהן אגודים מקבלין פני שכינה.

(מדרש תנחומא, ניצבים פסקה ד) (חכם בן ציון שמואל וידאל*, תפארת ציון, הקדמה, עמ' ב)

קופסת הטבק נפלה מאתי, וכל הטבק שבתוכה, נפל נפֶזֶר. הושטתי ידי להחזירו לקופסא, וראו נא ראו – אותם העלים, שהיו מאוחדים ואחוזים איש לרעהו – הרימותים בשתי אצבעותיי, והריהם בתוך הקופסא כשהיו, ואילו שאר העלים, שלא היו אחוזים ומאוחדים איש ברעהו – נפלו נפזרו. ואין להם שום תקנה, לחזור למקומם כשהיו. הם יהיו למרמס לרגלי כל עובר, והיו כלא היו. זוהי האחדות – זו מעלתה וזה ערכה.

האם ערך האחדות שייך דווקא בעם ישראל או גם בעמים אחרים, על פי המקורות השונים?

מדוע נצרכת אחדות על פי מדרש תנחומא, ועל פי משל עלי הטבק?

- מדוע כלל צריך לשאוף לאחדות בין חלקי העם? למה לא "להפריד כוחות" אם לא מסכימים?
- כמה מתבטאת אחדות? בתודעה, ברגשות, במעשים (ראו: ד"ר הרמב"ם. מקוב. 1)?

את דעותי בענייני אמונה ודת לא העלמתי ולא הסתרתי משום אדם למען כחש, אך קבל קיבלתי עלי בזו השעה ברצון את מרות הדת של האומה, כמו שקיבלתי ברצון באותה שעה את מרות השלטון של החכם-באשי בכלל, משום שנדמה לי אז, כי על ידי הוויתורים האלה מצד ה'משכילים' יעלה בידינו להשיג את האחדות והמשטר הנצרכים במלחמת התחייה הלאומית... עלינו לזוטר על הכול, אפילו על ההשכלה, בשביל האחדות הנצרכה לנו... 'מה ההשכלה וכל מיכה בפני חיי האומה?' וכשהתחלתי את חיי בירושלים, היה זה דבר טבעי בעיני שאקיים בעצמי מה שדרשתי מזולתי, ולא נרתעתי לאחור אפילו מפני הכיעור של הצביעות... כך נהגתי ימים ושנים – עד שנזכחתי, כי הכול לשווא!

(אל'עזר בן יהודה**, החלום ושברו - מבחר כתבים בענייני לשון, עמ' 107 - 108)

עיינו גם בדבריו של הרב סולובייצ'יק (ד"ר הרמב"ם. מקוב. 2).

· האם האחדות היא ערך עליון לפי המקורות הללו?
· כיצד בן יהודה והרב סולובייצ'יק מנסים להתמודד עם הפער בין "אחידות" לבין "אחדות"?

· כיצד מתמודד בן יהודה עם הרצון להתאחד עם השונה ממנו? על מה הוא מוכן לוותר? מה היא מסקנתו הסופית?
· הרב סולובייצ'יק מציג שותפות חלקית עם אנשים שאינם שומרים תורה ומצוות.

· האם הרב סולובייצ'יק שואף לאחדות מלאה עם "הנערים"? על מה הוא לא מוכן לוותר?

אילו מחירים אתם מוכנים לשלם בעבור שתהיה אחדות? האם ישנו קו אדום שאותו לא תחצו בשם האחדות? ויתורים שלא תעשו?

המחנה הציוני, כולנו יחד?

* אליעזר בן-יהודה (נולד ב-1858 ברוסיה, נפטר ב-1922 בישראל), מחוללה של החייאת הדיבור העברי בארץ ישראל. מייסד ועד הלשון העברית, מייסד ועורך עיתון "הצבי" וכתב העת השקפה, ומחבר מילון בן-יהודה.

* חכם בן ציון שמואל וידאל קואינקה (ישראל, 1867-1936), דיין, ראש ישיבה ושד"ר (שלוח דרבנן). רבה של חברון בין השנים 1936-1931.

האם ישנו גורם שמאחד את עם ישראל כיום, למרות כל הפילוגים והמחלוקות? האם ישנה "אחדות" שאינה תלויה ב"אחידות"?

ברית גורל – מהי? הגורל מציין בחיי-האומה, כמו בחיי-היחיד, קיום מאונם. כורה מוזר מלכד את הפרטים לכלל אחד (...) כולנו שרויים בתחום גורל אחיד המקשר את כל שכבות העם על כל חלקיו ושבתיו, ואיננו מפלה בין מעמד למעמד ובין איש לרעהו (...). הגורל הפרדוכסלי שומר על הפרישה והיחוד של היהודי למרות השתזרותו (=השתלבותו) המדומה בסביבתו הנכרית.

ברית-ייעוד – מהי? הייעוד מציין בחיי-האומה – כמו בחיי היחיד – קיום מדעת שהאומה בחרה בו ברצונה החפשי (...). כחווית-פעולה בעלת ממדים תכליתיים (=בעלי מטרה), רפודי(=מבוססי)-תנועה, עליה, שאיפה ומומוש... חיי-ייעוד הם חיים מכוונים, פרי... בחירה הפשית. (להסבר נוסף על "ברית גורל" ו"ברית יעוד" ראו מקור 3. בדף ההתחבות)

(הרב סולובייצ'יק**, 'איש האמונה', עמ' 86-89)

ולכן נקראו כל ישראל אחים ממש מצד שורש נפשם בה' אחד, רק שהגופים מחולקים.

(הרב שניאור זלמן מלאדי*, 'תניא', פרק לב)

מאין נובע אותו הרגש של עצמיות לאומית הנמוע בנו? (...) איפה המקור של הקשר הנפשי הזה, של הדבקות העצומה כל כך בצביון הלאומי המיוחד, שאנשים מוכנים לקבל עליהם עינויים למענה? התשובה אשר עלתה במוחי בראשונה הייתה: המקור טמון בחינוכו של כל אחד ואחד מאתנו (...) אבל שבתי וראיתי, כי מוטעית היא תשובה זו; ראשית כל, הסתכלתי באנשים אשר כל חינכם עבר מחוץ לתחומי הצורה הלאומית (...) לא ישבו מימיהם בסוכה בחג הסוכות, לא שיחקו בסביבות בחנוכה (...) ובכל זאת, כשהגיעה השעה, הקיץ דבר מה בליבותיהם של האנשים האלה, הם תהו על מעשיהם, התחילו להתגעגע ללאומיותם, אף ניגשו אליה מקרוב, למען הכירה, ולספוג אותה אל קרבם. (...) ברור הדבר, כי לא בחינוך האדם יש להפש את מקור הרגש הלאומי, אלא בדבר מה הקודם לחינוך. במה? – התעמקתי בשאלה זו ועניתי לי: בדם!

(זאב ז'בוטינסקי***, כתבים נבחרים, 'מכתב על האוטונומיה', א', 142-143)

- ז'בוטינסקי מעלה שני מקורות אפשריים לחיבור ללאום. איזה אחד מהם הוא האמיתי לדעתו? מה כוונתו במילה "דם"?
- הרב סולובייצ'יק מתאר שתי "בריתות" שמחברות את עם ישראל. מהו ה"גורל" המשותף? מהו ה"ייעוד" המשותף (כפי שמסביר הרב גבון בדף ההתחבות)?
- מהו השורש המשותף לפי בעל התניא, ומה גורם לפירוד?
- לפי כל אחד מהקטעים קיים בעם ישראל רובד של חיבור בלתי תלוי, וישנו רובד של חיבור שנתון לבחירתו של האדם. על איזה גורם מבוסס החיבור הבלתי תלוי, ועל איזה מבוסס החיבור הבחירי?
- איזה סוג חיבור מקיף חלקים גדולים יותר מעם ישראל?
- איזה סוג חיבור (כפוי/בחירי) יכול לבסס אחדות במצבו של עם ישראל כיום?
- הָלוֹא אָב אֶחָד לְכָלֵנוּ הָלוֹא אֵל אֶחָד בְּרָאֵנוּ מִדּוֹעַ נִבְגַּד אִישׁ בְּאֶחָיו לְחַלֵּל בְּרִית אֲבֹתֵינוּ: (מלאכי ב, י)
- הנביא מתאר את הקב"ה כ"אב" שמאחד בין כל ה"אחים". האם יכולה להיות אחדות של עם ישראל שלא מבוססת על אמונה בקב"ה?

* זאב (ולדימיר) ז'בוטינסקי (נולד ברוסיה ב-1880, נפטר בארה"ב ב-1940). מכונן הציונות הרוויזיוניסטית, סופר, פובליציסט ונואם מפורסם. ראש בית"ר, מצביא האצ"ל ונשיא הצה"ר.

* הרב יוסף דב הלוי סולובייצ'יק (נולד בבלארוס ב-1930, נפטר בארה"ב ב-1993). ראש ישיבה, פילוסוף דתי, מראשי הציונות הדתית ותנועת המזרחי, וממנהיגי הרוחניים של היהדות האורתודוקסית בארצות הברית.

* רבי שניאור זלמן מלאדי (נולד בבלארוס ב-1745, נפטר ברוסיה ב-1812). מכונה אדמו"ר הזקן וכן הרב וכן בעל התניא. מייסד תנועת חסידות חב"ד והאדמו"ר הראשון בשושלת זו, ספריו הנודעים: "התניא" וה"שולחן ערוך הרב".